«Παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου σε μαθητές επιπέδου Α2»

Αναστασία Αμπάτη & Χριστίνα Κατσάρου

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα ανακοίνωση αναφέρεται στην παραγωγή γραπτού και προφορικού λόγου. Ειδικότερα ασχολείται με τα στάδια οργάνωσης της παραγωγής και περιγράφει συγκεκριμένους τρόπους ανάπτυξής της όταν το κοινό αποτελείται από αλλόγλωσσους μαθητές. Επίσης, αναλύονται οι διαφορές ανάμεσα στη παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου στους φυσικούς ομιλητές έναντι των αλλόγλωσσων και εκείνες ανάμεσα στην παραγωγή προφορικού έναντι του γραπτού λόγου. Προτείνονται τρόποι αξιοποίησης του θεματικού λεξιλογίου με συγκεκριμένα παραδείγματα και δίνονται σημαντικές κατευθυντήριες γραμμές για την οργάνωση κάθε μαθήματος (κριτήρια επιλογής του θέματος, είδος των ασκήσεων και διαβάθμισή τους, κατανομή του διδακτικού χρόνου). Εξάλλου, με υποθετικό μαθητικό κοινό επιπέδου ελληνομάθειας Α2 παρουσιάζεται ενδεικτική πορεία μαθήματος με διαφορετικό θεματικό πυρήνα (περιγραφή ζώου / οικολογία - περιβάλλον) και προτείνονται δραστηριότητες ανάπτυξης προφορικού και γραπτού λόγου, ενώ παράλληλα προτείνονται τρόποι σύνδεσης του γλωσσικού υλικού (σχολικές ενότητες του σχολικού βιβλίου της Γλώσσας Γ' Δημοτικού σε αντιστοιχία με εκπαιδευτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας).

«Παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου σε μαθητές επιπέδου Α2»

Αναστασία Αμπάτη - Χριστίνα Κατσάρου

Σχεδιάγραμμα

- Τι προϋποθέτει η παραγωγή, τι εννοούμε με τη λέξη *παραγωγή*, ποιος πρέπει να είναι ο στόχος (διαβάθμιση της ανάπτυξης ανάλογα με το επίπεδο ελληνομάθειας)
- Διαφορές ανάμεσα στην παραγωγή προφορικού και γραπτού λόγου στους φυσικούς ομιλητές έναντι των αλλόγλωσσων
- Διαφορές ανάμεσα στην παραγωγή προφορικού έναντι του γραπτού λόγου
- Οργάνωση της δεξιότητας της παραγωγής προφορικού λόγου
- Χρήση λεξιλογίου / Πώς αναπτύσσουμε το λεξιλόγιο;/ Ποιο λεξιλόγιο ενδείκνυται να χρησιμοποιούν οι διδάσκοντες/
- Κριτήρια επιλογής θέματος (ηλικία, επίπεδο ελληνομάθειας, αριθμός μαθητών ώστε να εξασφαλιστεί η συμμετοχή όλων, συνάφεια θέματος με την ενότητα που εξετάζουμε και με τις αντίστοιχες σχολικές ενότητες, προφίλ και ενδιαφέροντα των μαθητών, γραμματικό θέμα, επικοινωνιακή χρησιμότητα π.χ. *είπα)*
- Οργάνωση της παραγωγής (στόχος, χρονική κατανομή των ασκήσεων, διαβάθμιση της δυσκολίας, αποφυγή μόνο συμπλήρωση κενών αυτή μπορεί να είναι εργασία για το σπίτι, πρώτα ελεγχόμενες ασκήσεις και μετά ΓΕΙΑ ΣΑΣ ή ΜΑΡΓΑΡΙΤΕΣ)
- Προετοιμασία (αφόρμηση, συμμετοχή, ομάδα, παιχνίδι, εναλλακτικές εργασίες σε περίπτωση αποτυχίας, χρήση υλικού)
- Τι γίνεται όταν κολλάει ο μαθητής;
- Πιθανές εργασίες στην προφορά
- Πιθανές εργασίες στο γραπτό λόγο (πρότυπο, χρήσιμο λεξιλόγιο, φράσεις, είδη κειμένων και παραδ. από σχολικό βιβλίο)
- Διόρθωση προφορικού – γραπτού (δείγματα λόγου / αυθεντικό κείμενο παιδιού σε επίπεδο Α2)
- Τι κάνουμε όταν βλέπουμε τα ίδια συντακτικά λάθη; (διορθώνουμε τοπικά ή ολικά;).
- Πώς εξελίσσεται ο μαθητής; Πώς περνά από απλές σε σύνθετες προτάσεις;
- Εργασία στο σπίτι

Ενδεικτικές δραστηριότητες

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΠΡΟΦΟΡΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

«Προσέχουμε το περιβάλλον»

Επίπεδο γλωσσομάθειας: Α2

Επικοινωνιακή περίσταση: Παίρνουμε συνέντευξη

Χρήσιμο θεματικό λεξιλόγιο: (ιδέες μπορούμε να πάρουμε από το βιβλίο του ΚΕΔΑ «ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΛΕΞΕΙΣ»)

Συνάφεια με το σχολικό βιβλίο: «Τα απίθανα μολύβια», Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού, Ενότητα: «Ο κόσμος γύρω μας»

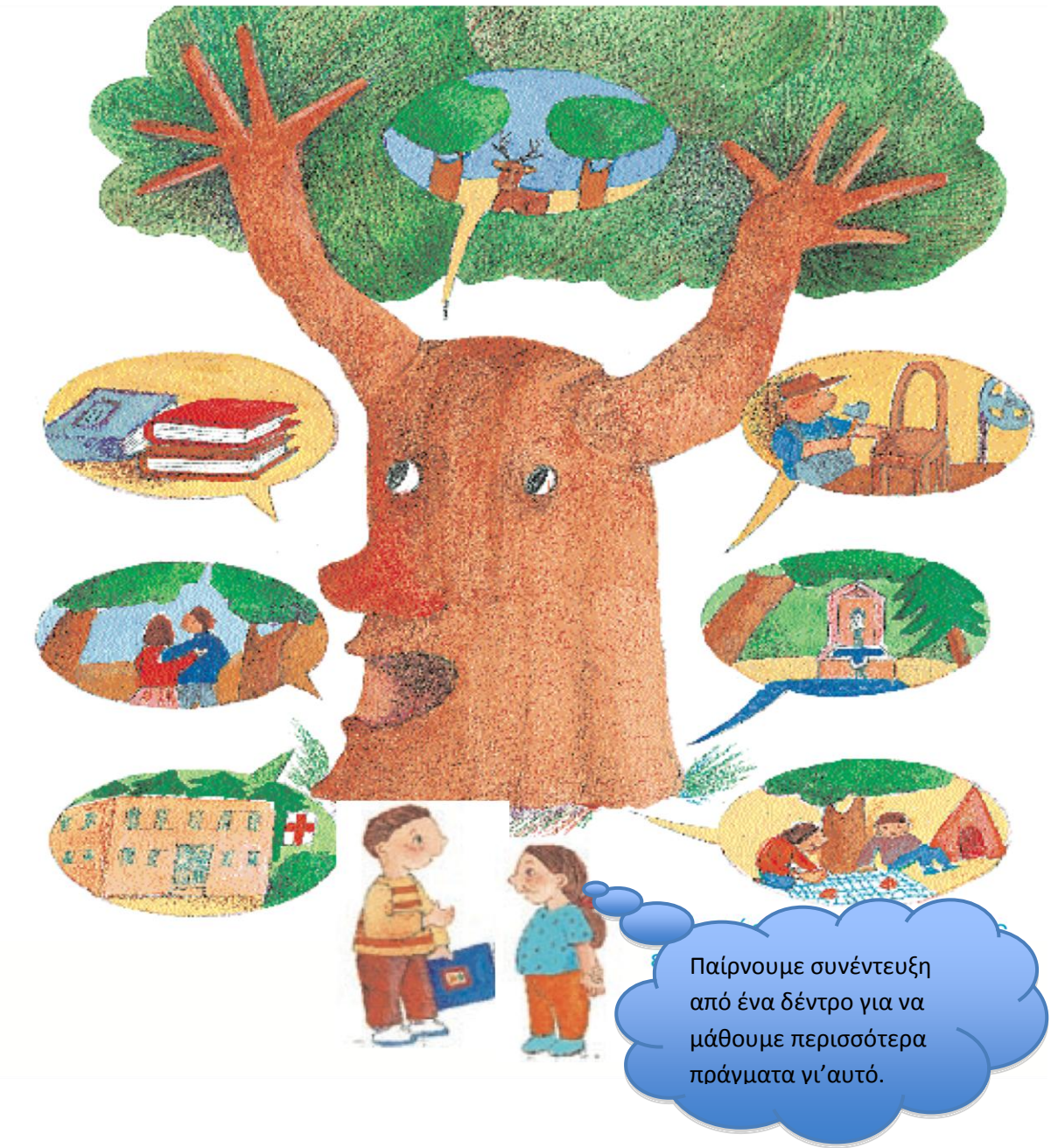

(ΕΔΙΑΜΜΕ, Διαβάζω και γράφω, βιβλίο μαθητή, σελίδα 68 με αλλαγές)

Ξεκινάμε συζητώντας με τους μαθητές την εικόνα. Συμφωνούμε όλοι μαζί να δώσουμε στο δέντρο ένα όνομα (π.χ. κ. Δεντρούλη). Στη συνέχεια κάνουμε εμείς την αρχή παίζοντας και τους δύο ρόλους (δημοσιογράφος- δέντρο):

- *Αγαπητέ κ. Δεντρούλη, καλημέρα σας! Ζείτε μόνος σας ή έχετε φίλους;*
- *Καλημέρα σας κ. δημοσιογράφε. Δε μου αρέσει να είμαι μόνος μου. Ζω μαζί με τους φίλους μου, τα άλλα δέντρα, τα λουλούδια και τα ζώα που με αγαπούν πολύ.*

Στη συνέχεια παροτρύνουμε τους μαθητές να συνεχίσουν τη συνέντευξη παίρνοντας άλλοτε το ρόλο του δημοσιογράφου και άλλοτε το ρόλο του δέντρου. Σύμφωνα με τις εικόνες κάνουν ερωτήσεις και δίνουν τις απαντήσεις τους. Η δραστηριότητα είναι αρκετά απαιτητική, γι'αυτό προτείνεται να γίνει ομαδικά. Εμείς με τη σειρά μας, ενθαρρύνουμε συνεχώς, βοηθάμε όταν χρειάζεται, φροντίζουμε να διατηρείται στη συνέντευξη ο σωστός επιτονισμός και το σωστό ύφος (επίσημος λόγος, δείκτες ευγενείας).

ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΡΑΠΤΟΥ ΛΟΓΟΥ

«Το λεξικό των ζώων»

Επίπεδο γλωσσομάθειας: Α2

Επικοινωνιακή περίσταση: Περιγραφή ζώου

Χρήσιμο θεματικό λεξιλόγιο: (ιδέες μπορούμε να πάρουμε από το βιβλίο του ΚΕΔΑ «ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ ΛΕΞΕΙΣ»)

Γραμματικοί στόχοι: Κλίση επιθέτων, συμφωνία επιθέτου με το ουσιαστικό, σύνταξη απλών προτάσεων (παρατακτική σύνταξη)

Συνάφεια με το σχολικό βιβλίο: «Τα απίθανα μολύβια», Γλώσσα Γ΄ Δημοτικού, Ενότητα: «Στη Γη και τη θάλασσα», Τετράδιο εργασιών

Το αγαπημένο μου ζώο

7 Έχεις κάποιο αγαπημένο ζώο; Αυτό μπορεί να είναι ένα κατοικίδιο ζώο που φροντίζεις ή ένα ζώο που θαυμάζεις, όταν το βλέπεις σε βιβλία ή στην τηλεόραση.

- Γράψε σε ένα φύλλο χαρτί ένα κείμενο που να το περιγράφει, έτσι ώστε να το γνωρίσουν καλύτερα οι συμμαθητές σου.
- Μπορείς να βάλεις φωτογραφίες, εικόνες ή ζωγραφιές του ζώου.

Οι παρακάτω ερωτήσεις θα σε βοηθήσουν να το παρουσιάσεις καλύτερα.

- **Ποιο είναι το ζώο που μου αρέσει;**
- **Πώς είναι η εμφάνισή του;**
- **Ποιες είναι οι συνήθειές του;**
- **Ποια είναι η συμπεριφορά του;**
- **Τι μου αρέσει πιο πολύ σε αυτό;**

Άσκηση σελίδας 38

Δελτίο ταυτότητας του δελφινιού

2 Συμπλήρωσε το δελτίο ταυτότητας του δελφινιού με βάση τις πληροφορίες των κειμένων του βιβλίου σου.

Δελτίο ταυτότητας

Φωτ/φία: αρχείο Δελφίς

Κοινό όνομα: δελφίνι

Μήκος: .....

Χρώμα: .....

Χαρακτηριστικά του σώματος: .....

.....

.....

Συνήθειες / συμπεριφορά: .....

.....

.....

Αγαπημένο φαγητό: .....

Κύριες απειλές: .....

.....

Άσκηση σελίδας 39

Προοργανωτής: «Στο ζωολογικό κήπο»

(ΕΔΙΑΜΜΕ, Μαργαρίτα 1, βιβλίο μαθητή, σελίδα 31)

Με αφόρμηση την εικόνα καταγράφουμε στον πίνακα: α) το «ενεργητικό» λεξιλόγιο των μαθητών β) παρουσιάζουμε το νέο θεματικό λεξιλόγιο (απλές λέξεις: *η φώκια, ο παπαγάλος*, - φράσεις του τύπου: *το μεγάλο ράμφος, η φουντωτή ουρά, η μεγάλη*

χαίτη, ζώο χορτοφάγο/σαρκοφάγο – μεγαλύτερες φράσεις: *ζει στο δάσος/στην έρημο/ στη ζούγκλα,*) κα χρήσιμες λεκτικές δομές (*Η χελώνα έχει μικρό κεφάλι/Οι φώκιες έχουν μεγάλα μουστάκια/ Το χρώμα του-της-τους είναι... / Του-Της αρέσει να...*)

Όπως ήδη αναφέραμε, οι αλλόγλωσοι μαθητές στην δεξιότητα της παραγωγής του γραπτού λόγου χρειάζονται μεγαλύτερη καθοδήγηση η οποία δίνεται παρουσιάζοντάς τους ένα πρότυπο κείμενο.

Στη συγκεκριμένη περίπτωση δίνουμε το παρακάτω πρότυπο:

Ο ελέφαντας είναι ένα ζώο που ζει σε ζεστά μέρη. Έχει μεγάλο σώμα και μεγάλο κεφάλι αλλά τα μάτια του είναι μικρά. Έχει σκληρό ***δέρμα*** *και το χρώμα του είναι καφέ ή γκρι. Έχει δυο μεγάλα δόντια (****χαυλιόδοντες****) και μακριά* ***προβοσκίδα****. Του αρέσει να τρώει χόρτα και* ***καρπούς****. Είναι δηλαδή ζώο* ***χορτοφάγο.***

Στη συνέχεια, και αφού χωρίσουμε τους μαθητές σε ομάδες, τους μοιράζουμε από ένα φύλλο εργασίας το οποίο έχει την εικόνα ενός ζώου. Τους ζητάμε να γράψουν ένα μικρό κείμενο που να περιγράφει το ζώο της εικόνας.

Είναι απαραίτητο οι μαθητές, κατά τη διάρκεια της συγκεκριμένης δεξιότητας, να νιώθουν ασφαλείς. Αυτό σημαίνει ότι μπορούν ανά πάσα στιγμή να βοηθηθούν από το κείμενο-πρότυπο και πως ο εκπαιδευτικός βοηθάει την κάθε ομάδα, σε περίπτωση που εμφανίζεται οποιαδήποτε δυσκολία.

Ως εργασία στο σπίτι μπορούμε να ζητήσουμε από τα παιδιά να περιγράψουν (με τον ίδιο τρόπο) ένα ζώο της αρεσκείας τους, παράλληλα να το ζωγραφίσουν, με τελικό σκοπό να δημιουργήσουν τις πρώτες σελίδες του λεξικού των ζώων. Αυτή η προσπάθεια στο μέλλον μπορεί να εμπλουτίζεται (είδος διαμορφωτικής αξιολόγησης*) και με την περιγραφή νέων ζώων.

* αξιολόγηση της βελτίωσης της επίδοσης του κάθε μαθητή στη συγκεκριμένη δεξιότητα

« Φτιάχνουμε λεζάντες με θέμα την προστασία του περιβάλλοντος»

Επίπεδο γλωσσομάθειας: Α2

Επικοινωνιακή περίσταση: Προτρέπω-Αποτρέπω

Χρήσιμο θεματικό λεξιλόγιο: *το περιβάλλον, το εργοστάσιο, η μόλυνση, η πυρκαγιά, τα σκουπίδια, ο κάδος, η ανακύκλωση, προστατεύω, μολύνω, ανακυκλώνω*

Γραμματικοί στόχοι: Κλίση ρημάτων ενεργητικής φωνής/ Έμφαση στο α' πρόσωπο πληθυντικού, λεκτική δομή: πρέπει να (φροντίζουμε)/ δεν πρέπει να (κόβουμε) , κατάφαση (φροντίζουμε)/άρνηση (δεν κόβουμε)

Συνάφεια με το σχολικό βιβλίο στο θεματικό λεξιλόγιο: «Τα απίθανα μολύβια», Γλώσσα Γ΄Δημοτικού, Ενότητα: «Ο κόσμος γύρω μας»

Εικόνες για την παραγωγή λεζάντας από τους μαθητές:

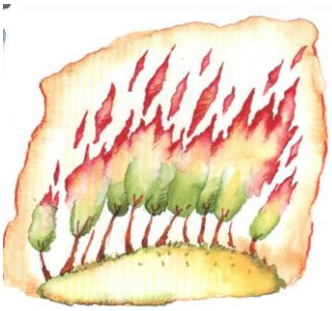

(ΕΔΙΑΜΜΕ, Μιλώ και γράφω ελληνικά στις γειτονιές του κόσμου, βιβλίο μαθητή, σελίδα 37)

Εικόνα από το διαδίκτυο

Βιβλιογραφικές αναφορές

Ξενόγλωσσες αναφορές

Baker, C. 2001. *Εισαγωγή στη Διγλωσσία και τη Δίγλωσση Εκπαίδευση*, μτφρ. Α. Αλεξανδροπούλου. Αθήνα: Gutenberg.

Cummins, J. 1999. *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση: Εκπαίδευση με σκοπό την ενδυνάμωση σε μια κοινωνία της ετερότητας*, μτφρ. Σ. Αργύρη. Αθήνα: Gutenberg.

Μοσχονάς, Σ. 2004. *Διδακτική των ασκήσεων γραμματικής*. Στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων, 2002-2004», *Δράση: Γραμματική και Διδασκαλία*, http://www.media.uoa.gr/language

Ελληνόγλωσσες αναφορές

Αμπάτη, Α., Μιχαλακοπούλου, Π., & Πουλοπούλου Μ. 2004. *Η διδασκαλία των ασκήσεων Γραμματικής*. Στο πλαίσιο του προγράμματος «Εκπαίδευση Μουσουλμανοπαίδων, 2002-2004», Δράση: Γραμματική και Διδασκαλία, επιστημονικός υπεύθυνος: Σ. Μοσχονάς. http://old.media.uoa.gr/language/studies/studies.php?s=1

Αντωνοπούλου, Ν., Λυκίδη, Σ., Μελιτζάνη, Ει. & Ψυχογιού, Ε. 2010. *Τα κειμενικά είδη στη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης ή ξένης γλώσσας. Παρουσίαση δειγματικής διδασκαλίας ενός περιγραφικού κειμένου.* http://www.inpatras.com/praktika/synedrio2010/tomos2/antonopouloukeimena.php

Χρήσιμες ιστοσελίδες για τη διδασκαλία της ελληνικής ως δεύτερης/ξένης γλώσσας:

Παραγωγή προφορικού λόγου: Στρατηγικές μάθησης και διδακτικές προτάσεις- Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/foreign/education/proposals/03.html

Παραγωγή γραπτού λόγου :Στρατηγικές μάθησης και διδακτικές προτάσεις- Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας.

http://www.greek-language.gr/greekLang/modern_greek/foreign/education/proposals/04.html